

İLKOKULLARDA AİLE EĞİTİMİ
UYGULAMALARININ ETKİLİLİĞİNE YÖNELİK
ÇOK AŞAMALI BİR DEĞERLENDİRME:
BİR KARMA YÖNTEM ARAŞTIRMASI

Uğur TEKE

**İlkokullarda Aile Eğitimi Uygulamalarının Etkililiğine Yönelik
Çok Aşamalı Bir Değerlendirme: Bir Karma Yöntem Araştırması**

Uğur TEKE

Kapak Tasarımı

Dr. Enes BAŞAK

Mizanpaj

Fatih KIRMIZIGÖZ

Editör

Esma Nur Ayşe ÇELİK BAŞAK

1. Basım, Ekim 2025

ISBN

978-625-5689-31-3

Yayınevi

Tenha Yayınları

Alpaslan mah., Besmele sok., no 10,
Nurşen apt., kat 4, daire 10, Meram/Konya
05386685449

www.kitapincele.net

Baskı

Vadi Grafik Tasarım Ve Reklamcılık Ltd. Şti.

İvedik Org. San. 1420. Cad. No: 58/1

Yenimahalle/Ankara

Tel.: 0312 395 8571

Sertifika No: 47479

Bu alışma, Ordu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Yönetimi Bilim Dalı Alanında Yüksek Lisans Tezi olarak hazırlanmıştır.

Ordu 2025

İÇİNDEKİLER

ÖZET	7
ABSTRACT	9
TEŞEKKÜR	11
TABLolar	14
ŞEKİLLER	16
KISALTMALAR	16
1. GİRİŞ	17
1.1 Araştırmanın Amacı	20
1.2 Araştırmanın Önemi	21
1.3 Sayıltı ve Sınırlılıklar	23
1.4 Tanımlar	24
2. KURAMSAL ÇERÇEVE	27
2.1 Aile	27
2.1.1 Ailenin önemi	29
2.1.2 Aile yapısındaki değişimler	31
2.2 Aile Katılımı	34
2.2.1 Aile katılımının tanımı	34
2.2.2 Aile katılımının önemi	36
2.2.3 Aile katılımının amaçları	38
2.2.4 Aile katılımının yararları	39
2.2.5 Aile katılımının önündeki engeller	42
2.2.5.1 Aileden kaynaklı engeller	42
2.2.5.2 Okuldan kaynaklı engeller	44
2.2.6 Aile katılımının planlanması	46
2.2.7 Aile katılımı çalışmaları	48
2.2.7.1 Aile eğitim etkinlikleri	48
2.2.7.2 Aile iletişim etkinlikleri	52
2.2.7.3 Ailelerin eğitim etkinliklerine katılımı	63

2.2.7.4 Ev ziyaretleri	66
2.2.7.5 Ailelerin karar verme süreçlerine katılımı	67
2.2.8 Türkiye’de aile katılım çalışmalarının tarihçesi	68
2.2.9 Türkiye’de aile katılımıyla ilgili araştırmalar	74
2.3 Aile Eğitimi	78
2.3.1 Aile eğitiminin tanımı	78
2.3.2 Aile eğitiminin önemi	79
2.3.3 Aile eğitiminin amacı	82
2.3.4 Aile eğitiminin yararları	83
2.3.5 Aile eğitiminde önemszenmesi gereken noktalar	85
2.3.6 Aile eğitim modelleri	87
2.3.6.1 Ev merkezli aile eğitimi	87
2.3.6.2 Kurum merkezli aile eğitimi	88
2.3.6.3 Kurumlarda ev merkezli aile eğitimi	89
2.3.6.4 Çocuktan çocuğa eğitim	90
2.3.6.5 Uzaktan eğitime dayalı aile eğitimi	90
2.3.6.6 Gezici hizmet	91
2.3.6.7 Okul öncesi ile bütünleşik aile destek eğitimi	92
2.3.7 Aile eğitimi çalışmalarının tarihçesi	93
2.3.8 Aile eğitimi ile ilgili yapılan çalışmalar	100
2.3.9 Aile eğitimi programları	111
2.3.9.1 Dünyada uygulanan aile eğitim programları	112
2.3.9.2 Türkiye’de uygulanan aile eğitim programları	136
3. YÖNTEM	149
3.1 Araştırmanın Modeli	149
3.2 Çalışma Grubu	151
3.3 Veri Toplama Araçları	157
3.3.1 Nicel veri toplama araçları	157
3.3.2 Nitel veri toplama araçları	159
3.4 Verilerin Toplanması	161

3.4.1 Nicel verilerin toplanması	162
3.4.2 Nitel verilerin toplanması	163
3.5 Verilerin Analizi	163
3.6 Geçerlik ve Güvenirlik	164
3.7 Araştırmacının Rolü	167
4. BULGULAR VE YORUM	169
5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	226
5.1 Tartışma	226
5.2 Sonuçlar	252
5.3 Öneriler	256
5.3.1 Eğiticilere Yönelik Öneriler	256
5.3.2 Eğitimcilere Yönelik Öneriler	257
5.3.3 Kamu Otoritelerine Yönelik Öneriler	258
5.3.4 Araştırmacılara Öneriler	262
KAYNAKLAR	265

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, ilkokullarda yürütülen aile eğitimi uygulamalarını; veliler ve eğitimcilerin (eğiticiler, öğretmenler ve okul yöneticileri) görüşleri doğrultusunda bütüncül bir yaklaşımla değerlendirmektir. Bu kapsamda, mevcut aile eğitimi uygulamaları içerik, uygulama süreci, okullarda aile katılımına etkisi ve genel etkililik düzeyi açısından incelenmiştir. Araştırmada karma yöntem ve çok aşamalı desen bir arada kullanılmış olup, çalışma üç aşamada gerçekleştirilmiştir. Birinci aşamada, Türkiye genelinde ailelere yönelik yürütülen aile eğitimi programlarının etkililiği; okul yöneticileri, öğretmenler, programlarda görev alan eğiticiler ve bu programlara katılan velilerin görüşleri doğrultusunda değerlendirilmiştir. İkinci aşamada, söz konusu aile eğitimlerine katılan veliler, öğretmenler, okul yöneticileri ve eğiticiler aracılığıyla programın uygulanışına, içeriğine, işleyişine ve okul-aile etkileşimine katkısına ilişkin derinlemesine veriler elde edilmiştir. Üçüncü aşamada ise her iki aşamadan elde edilen bulgular karşılaştırmalı olarak analiz edilerek yorumlanmış; uygulamaların güçlü ve gelişime açık yönleri belirlenmiş, geliştirilmesine yönelik somut öneriler sunulmuştur. Araştırmanın çalışma grubunu, 2023-2024 eğitim-öğretim yılında Ordu ilindeki Millî Eğitim Bakanlığına bağlı ilkokullarda ve Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde görev yapan eğitimciler ile bu kurumlarda düzenlenen aile eğitimlerine katılan veliler oluşturmaktadır. Nicel veriler 106 veli ve 112 eğitimciden; nitel veriler ise 10 veli ile 10 eğitimciden elde edilmiştir. Verilerin toplanmasında araştırmacı tarafından geliştirilen ölçme araçları kullanılmış;

analiz sürecinde betimsel istatistikler ve tümevarımsal analiz yöntemi tercih edilmiştir. Elde edilen bulgular; aile eğitimlerine tüm bireylerin katılımının önemli olduğunu, bu eğitimlerin çocukların gelişimini desteklediğini, tanıtım faaliyetlerinin yetersiz kaldığını ve çok amaçlı aile eğitim merkezlerine ihtiyaç duyulduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca, eğitim içeriklerinin güncellenmesi, eğitimcilerin özel bir eğitim sürecinden geçirilmesi, materyallerin zamanında ve eksiksiz sağlanması, programların esnek yapıda tasarlanması ve uygulamalı örneklerle daha fazla yer verilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Eğitimciler ile Millî Eğitim Bakanlığı arasında köprü görevi üstlenecek bir koordinatör ihtiyacı ve eğitimlerin ailelerin okul etkinliklerine katılımını artırıcı etkisi dikkat çekici diğer bulgular arasında yer almıştır. Sonuç olarak, çok aşamalı desen ve karma yöntem yaklaşımıyla yürütülen bu araştırmanın, ilkokul düzeyindeki aile eğitimi uygulamalarını çok boyutlu ve kapsamlı bir şekilde ele alarak mevcut uygulamaların geliştirilmesine katkı sunması ve bu yönüyle alanyazına özgün bir katkı sağlaması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Aile, Aile Katılımı, Aile Eğitimi, Aile Eğitimi Uygulamaları, Aile Eğitimi Programı, Ebeveyn Yeterlilik Düzeyi